

## DZIAŁ III

### PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY

#### Uwagi ogólne

1. Z dniem 1 I 1999 r. (na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r., Dz. U. Nr 96, poz. 603) wprowadzono nowy zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami są: gminy, powiaty i województwa.

Gmina jest podstawową jednostką terytorialnego podziału kraju. Jednostkami pomocniczymi w gminach są m.in. sołectwa, których organizację i zakres działania określa właściwa rada gminy odrębnym statutem.

2. Kadencja prezydentów, burmistrzów, wójtów oraz rad gmin, rad miejskich na prawach powiatu i rad powiatów trwa 4 lata, licząc od dnia wyborów.

3. Charakterystykę demograficzno-zawodową radnych w jednostkach samorządu terytorialnego oparto o wyniki sprawozdawczości za rok 2013, aktualizującej dane o radnych zawarte w ogłoszeniach terytorialnych komisji wyborczych z wyborów samorządowych w dniu 21 XI 2010 r.

Grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego według grup zawodów dokonano na podstawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 IV 2010 r. (jednolity tekst Dz. U. z 2014 r. poz. 760 z późn. zm.).

4. Prezentowane informacje o **administracji publicznej** dotyczą zatrudnienia i wynagrodzeń w administracji państwowej i samorządu terytorialnego oraz samorządowych kolegiach odwoławczych i obejmują jednostki zaliczane według PKD 2007 do grupy „Administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna” w sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”.

1) Do **administracji państwowej** zalicza się:

a) naczelne i centralne organy administracji łącznie z pracownikami zatrudnionymi w ich placówkach zagranicznych:

— instytucje naczelne i centralne (np. Kancelarie: Sejmu, Senatu i Prezydenta, ministerstwa, urzędy centralne),

— terenowe organy administracji rządowej niezespolonej (np. izby i urzędy skarbowe i celne, okręgowe inspektoraty pracy, urzędy statystyczne, regionalne izby obrachunkowe oraz do 2010 r. gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych);

b) terenowe organy administracji rządowej zespolonej: urzędy wojewódzkie, jednostki

## CHAPTER III

### ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT

#### General notes

1. On 1 I 1999 a new fundamental three-tier territorial division of the country (Journal of Laws No. 96, item 603, dated 24 VII 1998) was introduced, the entities of which are: gminas, powiats and voivodships.

The gmina is the basic unit of the country's territorial structure. Auxiliary entities in gminas are, among others, village administrator's offices. Their organization and scope of activity is outlined by individual gmina councils in a separate statute.

2. Term of presidents, mayors, village mayors as well as gmina councils, city councils in cities with powiat status and powiat councils lasts 4 years, counting from the day of election

3. The demographic and occupational characteristic of councillors in local self-government entities is based on reporting results for 2013, updating information concerning councillors included in announcements of local election commissions from the 21 XI 2010 elections.

The grouping of councillors of organs of local self-government entities by groups of occupations is made on the basis of the classification of occupations and specialties for needs of labour market introduced by a decree of the Minister of Economy and Labour, dated 27 IV 2010 (uniform text Journal of Laws item 760 with later amendments).

4. Information presented concerning **public administration** involves employment and wages and salaries in the state administration, local government administration and local government appeal councils and covers entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the group "Public administration and economic and social policy" in the section "Public administration and defence; compulsory social security".

1) **State administration** comprises:

a) principle and central organs of administration including the personnel employed in their foreign entities:

— principle and central institutions (e.g., Chancelleries of: the Sejm, the Senate and the President, ministries, central offices),

— territorial organs of non-combined government administration (e.g., fiscal and customs chambers and offices, district work inspectorates, statistical offices, regional chambers of audit and until 2010 auxiliary units of budgetary entities);

pomocniczej działalności usługowej (np. inspektoraty: inspekcji handlowej, nadzoru budowlanego, weterynarii, farmaceutyczne, ochrony środowiska, ochrony roślin i nasiennictwa oraz urzędy ochrony zabytków i kuratoria oświaty),

- c) niektóre agencje państwowe (np. Agencję Rezerw Materiałowych, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości oraz od 2009 r. Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) oraz jednostki pomocnicze administracji państwowej wraz z oddziałami regionalnymi.

2) Do **administracji samorządu terytorialnego** zalicza się:

- a) gminy i miasta na prawach powiatu:
- urzędy gmin i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. jednostki usług komunalnych oraz od 2009 r. zarządy dróg),
  - urzędy miast na prawach powiatu i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. ośrodki dokumentacji geodezyjno-kartograficznej oraz od 2009 r. zarządy dróg);
- b) powiaty, tj. starostwa powiatowe i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. urzędy pracy, zarządy dróg);
- c) województwa, tj. urzędy marszałkowskie i wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne (np. urzędy pracy, zarządy melioracji i urzędów wodnych oraz od 2009 r. zarządy dróg).

3) **Samorządowe kolegia odwoławcze** są organami właściwymi do rozpatrywania m.in. odwołań od decyzji, zażaleń na postanowienia jednostek samorządu terytorialnego.

5. Dane o przeciętnych wynagrodzeniach w administracji państwowej nie uwzględniają wynagrodzeń osób zatrudnionych w placówkach zagranicznych.

b) *territorial organs of combined government administration: voivodship offices, auxiliary service entities (e.g., inspectorates of: trade, construction supervision, veterinary, pharmaceutical, environmental protection, plant protection and seed production as well as monument preservation offices and school superintendent's offices),*

c) *some state agencies (e.g., Material Reserves Agency, Polish Agency for Enterprise Development and since 2009 Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture) and auxiliary entities of state administration with regional units.*

2) **Local government administration** comprises:

a) *gminas and cities with powiat status:*

- *gmina offices and auxiliary service entities (e.g., municipal service entities and since 2009 public road boards),*
- *offices of cities with powiat status and auxiliary service entities (e.g., geodetic and cartographic documentation centres and since 2009 public road boards);*

b) *powiats, i.e., powiat starosta offices and auxiliary service entities (e.g., labour office, public road boards);*

c) *voivodships, i.e., marshals' offices and voivodship self-government organizational entities (e.g., labour offices, drainage and water facility boards and since 2009 public road boards).*

3) **Local government appeal councils** are bodies competent for examining, *inter alia*, appeals against concluding decisions, complaints against procedural decisions of entities of territorial self-government.

5. *Data concerning average wages and salaries in the state administration do not include wages and salaries of persons employed in entities abroad.*

TABL. 1 (28). JEDNOSTKI ADMINISTRACYJNE WOJEWÓDZTWA

Stan w dniu 31 XII  
ADMINISTRATIVE UNITS OF VOIVODSHIP  
As of 31 XII

| WYSZCZEGÓLNIENIE                | 2005 | 2010 | 2012 | 2013 | SPECIFICATION                          |
|---------------------------------|------|------|------|------|----------------------------------------|
| Powiaty .....                   | 19   | 19   | 19   | 19   | <i>Powiats</i>                         |
| Miasta na prawach powiatu ..... | 4    | 4    | 4    | 4    | <i>Cities with powiat status</i>       |
| Gminy .....                     | 144  | 144  | 144  | 144  | <i>Gminas</i>                          |
| miejskie .....                  | 17   | 17   | 17   | 17   | <i>urban</i>                           |
| wiejskie .....                  | 92   | 92   | 92   | 92   | <i>rural</i>                           |
| miejsko-wiejskie .....          | 35   | 35   | 35   | 35   | <i>urban-rural</i>                     |
| Miasta .....                    | 52   | 52   | 52   | 52   | <i>Towns</i>                           |
| Miejscowości wiejskie .....     | 3528 | 3625 | 3586 | 3584 | <i>Rural localities</i>                |
| Sołectwa .....                  | 2250 | 2258 | 2277 | 2279 | <i>Village administrator's offices</i> |

TABL. 2 (29). GMINY W 2013 R.

Stan w dniu 31 XII  
GMINAS IN 2013  
As of 31 XII

| GRUPY GMIN<br>WEDŁUG LICZBY<br>LUDNOŚCI<br><br>GROUPS OF GMINAS<br>BY NUMBER<br>OF POPULATION | Ogółem<br><br>Total    | O powierzchni <sup>a</sup> Area <sup>a</sup> |               |                |                |                  |                  |                  |                  |                                                     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|----------------------------------------------|---------------|----------------|----------------|------------------|------------------|------------------|------------------|-----------------------------------------------------|
|                                                                                               |                        | poniżej<br>5,0 km <sup>2</sup>               | 5,0–<br>–19,9 | 20,0–<br>–49,9 | 50,0–<br>–99,9 | 100,0–<br>–149,9 | 150,0–<br>–199,9 | 200,0–<br>–249,9 | 250,0–<br>–299,9 | 300,0<br>km <sup>2</sup><br>i więcej<br>and<br>more |
| <b>OGÓŁEM</b> .....                                                                           | <b>144<sup>a</sup></b> | <b>1</b>                                     | <b>10</b>     | <b>3</b>       | <b>38</b>      | <b>50</b>        | <b>26</b>        | <b>9</b>         | <b>5</b>         | <b>2</b>                                            |
| <b>TOTAL</b> .....                                                                            |                        |                                              |               |                |                |                  |                  |                  |                  |                                                     |
| Poniżej 2500 .....                                                                            | 1                      | –                                            | 1             | –              | –              | –                | –                | –                | –                | –                                                   |
| Below                                                                                         |                        |                                              |               |                |                |                  |                  |                  |                  |                                                     |
| 2500— 4999 .....                                                                              | 40                     | 1                                            | –             | 1              | 25             | 12               | –                | 1                | –                | –                                                   |
| 5000— 7499 .....                                                                              | 33                     | –                                            | 1             | –              | 7              | 15               | 6                | 3                | 1                | –                                                   |
| 7500— 9999 .....                                                                              | 27                     | –                                            | –             | –              | 3              | 14               | 9                | 1                | –                | –                                                   |
| 10000— 14999 .....                                                                            | 23                     | –                                            | 6             | –              | 1              | 6                | 7                | 2                | 1                | –                                                   |
| 15000— 19999 .....                                                                            | 6                      | –                                            | 1             | –              | –              | 2                | 1                | 1                | 1                | –                                                   |
| 20000— 39999 .....                                                                            | 9                      | –                                            | 1             | 1              | –              | –                | 2                | 1                | 2                | 2                                                   |
| 40000— 99999 .....                                                                            | 2                      | –                                            | –             | 1              | 1              | –                | –                | –                | –                | –                                                   |
| 100000—199999 .....                                                                           | 1                      | –                                            | –             | –              | 1              | –                | –                | –                | –                | –                                                   |
| 200000 i więcej .....                                                                         | 2                      | –                                            | –             | –              | –              | 1                | 1                | –                | –                | –                                                   |
| and more                                                                                      |                        |                                              |               |                |                |                  |                  |                  |                  |                                                     |

<sup>a</sup> W tym 4 gminy mające również status miasta na prawach powiatu.  
<sup>a</sup> Of which 4 gminas that are also cities with powiat status.

TABL. 3 (30). **POWIATY I MIASTA NA PRAWACH POWIATU W 2013 R.**  
Stan w dniu 31 XII  
*POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS IN 2013*  
*As of 31 XII*

| GRUPY POWIATÓW<br>I MIAST NA PRAWACH<br>POWIATU WEDŁUG<br>LICZBY LUDNOŚCI<br><br>GROUPS OF POWIATS<br>AND CITIES WITH POWIAT<br>STATUS BY NUMBER<br>OF POPULATION | Ogółem<br><i>Total</i> | O powierzchni <i>Area</i>                          |                |                  |                  |                  |                    |                    |                                                          |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|----------------------------------------------------|----------------|------------------|------------------|------------------|--------------------|--------------------|----------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                   |                        | poniżej<br><i>below</i><br>50,0<br>km <sup>2</sup> | 50,0–<br>–99,9 | 100,0–<br>–299,9 | 300,0–<br>–499,9 | 500,0–<br>–999,9 | 1000,0–<br>–1499,9 | 1500,0–<br>–1999,9 | 2000,0<br>km <sup>2</sup><br>i więcej<br><i>and more</i> |
| <b>OGÓŁEM</b> .....<br><b>TOTAL</b>                                                                                                                               | <b>23</b>              | –                                                  | <b>2</b>       | <b>2</b>         | <b>1</b>         | <b>9</b>         | <b>9</b>           | –                  | –                                                        |
| Poniżej 50000 .....<br><i>Below</i>                                                                                                                               | 8                      | –                                                  | –              | –                | –                | 7                | 1                  | –                  | –                                                        |
| 50000— 74999 .....                                                                                                                                                | 4                      | –                                                  | –              | –                | 1                | 2                | 1                  | –                  | –                                                        |
| 75000— 99999 .....                                                                                                                                                | 5                      | –                                                  | 1              | –                | –                | –                | 4                  | –                  | –                                                        |
| 100000—149999 .....                                                                                                                                               | 3                      | –                                                  | 1              | –                | –                | –                | 2                  | –                  | –                                                        |
| 150000—199999 .....                                                                                                                                               | 1                      | –                                                  | –              | –                | –                | –                | 1                  | –                  | –                                                        |
| 200000 i więcej .....<br><i>and more</i>                                                                                                                          | 2                      | –                                                  | –              | 2                | –                | –                | –                  | –                  | –                                                        |

TABL. 4 (31). **RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2013 R.**  
Stan w dniu 31 XII  
*COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT ENTITIES IN 2013*  
*As of 31 XII*

| WYSZCZEGÓLNIENIE                                     | Radni <i>Councillors of</i>                                     |                                                                                                                     |                                               |                                                                             | SPECIFICATION                |
|------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
|                                                      | rad gmin <sup>a</sup><br><i>gmina<br/>councils <sup>a</sup></i> | rad miast<br>w miastach<br>na prawach<br>powiatu<br><i>city coun-<br/>cils in cities<br/>with powiat<br/>status</i> | rad<br>powiatów<br><i>powiat<br/>councils</i> | sejmiku<br>wojewódz-<br>kiego<br><i>voivodship<br/>regional<br/>council</i> |                              |
| OGÓŁEM<br>TOTAL                                      |                                                                 |                                                                                                                     |                                               |                                                                             |                              |
| OGÓŁEM .....                                         | 2262                                                            | 104                                                                                                                 | 361                                           | 33                                                                          | TOTAL                        |
| W tym kobiety .....                                  | 584                                                             | 24                                                                                                                  | 80                                            | 7                                                                           | Of which women               |
| WEDŁUG WIEKU<br>BY AGE                               |                                                                 |                                                                                                                     |                                               |                                                                             |                              |
| 18—29 lat .....                                      | 54                                                              | 6                                                                                                                   | 1                                             | —                                                                           | 19—29 years                  |
| 30—39 .....                                          | 301                                                             | 24                                                                                                                  | 33                                            | 2                                                                           | 30—39                        |
| 40—49 .....                                          | 512                                                             | 16                                                                                                                  | 81                                            | 4                                                                           | 40—49                        |
| 50—59 .....                                          | 836                                                             | 26                                                                                                                  | 149                                           | 13                                                                          | 50—59                        |
| 60 lat i więcej .....                                | 559                                                             | 32                                                                                                                  | 97                                            | 14                                                                          | 60 and more                  |
| WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA<br>BY EDUCATIONAL LEVEL |                                                                 |                                                                                                                     |                                               |                                                                             |                              |
| Wyższe .....                                         | 800                                                             | 90                                                                                                                  | 263                                           | 32                                                                          | Tertiary                     |
| Policealne i średnie .....                           | 842                                                             | 12                                                                                                                  | 84                                            | 1                                                                           | Post-secondary and secondary |
| Zasadnicze (zawodowe) .....                          | 529                                                             | 2                                                                                                                   | 13                                            | —                                                                           | Basic vocational             |
| Gimnazjalne i podstawowe .....                       | 91                                                              | —                                                                                                                   | 1                                             | —                                                                           | Lower secondary and primary  |

*a* Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu.  
*a* Excluding councillors of city councils in cities with powiat status.

TABL. 4 (31). **RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2013 R. (dok.)**  
Stan w dniu 31 XII  
*COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT ENTITIES IN 2013 (cont.)*  
*As of 31 XII*

| WYSZCZEGÓLNIENIE                                                            | Radni Councillors of                                            |                                                                                                                     |                                               |                                                                             | SPECIFICATION                                         |
|-----------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
|                                                                             | rad gmin <sup>a</sup><br><i>gmina<br/>councils <sup>a</sup></i> | rad miast<br>w miastach<br>na prawach<br>powiatu<br><i>city coun-<br/>cils in cities<br/>with powiat<br/>status</i> | rad<br>powiatów<br><i>powiat<br/>councils</i> | sejmiku<br>wojewódz-<br>kiego<br><i>voivodship<br/>regional<br/>council</i> |                                                       |
| WEDŁUG GRUP ZAWODÓW <sup>b</sup><br>BY OCCUPATIONAL GROUPS <sup>b</sup>     |                                                                 |                                                                                                                     |                                               |                                                                             |                                                       |
| Przedstawiciele władz<br>publicznych, wyżsi urzędnicy<br>i kierownicy ..... | 151                                                             | 22                                                                                                                  | 139                                           | 18                                                                          | Managers                                              |
| Specjaliści .....                                                           | 531                                                             | 42                                                                                                                  | 109                                           | 11                                                                          | Professionals                                         |
| Technicy i inny średni personel ....                                        | 243                                                             | 15                                                                                                                  | 19                                            | 4                                                                           | Technicians and associate<br>professionals            |
| Pracownicy biurowi .....                                                    | 147                                                             | 9                                                                                                                   | 29                                            | –                                                                           | Clerical support workers                              |
| Pracownicy usług i sprzedawcy ...                                           | 163                                                             | 7                                                                                                                   | 10                                            | –                                                                           | Service and sales workers                             |
| Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy<br>i rybacy .....                               | 775                                                             | –                                                                                                                   | 39                                            | –                                                                           | Skilled agricultural, forestry<br>and fishery workers |
| Robotnicy przemysłowi<br>i rzemieślnicy .....                               | 98                                                              | 1                                                                                                                   | 4                                             | –                                                                           | Craft and related trades<br>workers                   |
| Operatorzy i monterzy maszyn<br>i urządzeń .....                            | 49                                                              | –                                                                                                                   | 2                                             | –                                                                           | Plant and machine operators<br>and assemblers         |
| Pracownicy przy pracach prostych                                            | 19                                                              | 2                                                                                                                   | 2                                             | –                                                                           | Elementary occupations                                |
| Siły zbrojne .....                                                          | 16                                                              | 2                                                                                                                   | 1                                             | –                                                                           | Armed forces occupations                              |

<sup>a</sup> Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu. <sup>b</sup> Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 76; w podziale według grup zawo-  
dów nie uwzględniono radnych będących bezrobotnymi, niepracującymi i uczącymi się; emeryci i renciści ujmowani są według  
zawodu wykonywanego przed przejściem na emeryturę lub rentę.  
<sup>a</sup> *Excluding councillors of city councils in cities with powiat status.* <sup>b</sup> *See general notes, item 3 on page 76; in the division  
by occupational groups, data do not include unemployed, not working and studying councillors; retirees and pensioners are classi-  
fied by performed occupation before taking retirement.*

TABL. 5 (32). **ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ**  
*PAID EMPLOYMENT, WAGES AND SALARIES IN THE PUBLIC  
ADMINISTRATION*

| WYSZCZEGÓLNIENIE                                | 2005                                          | 2010  | 2012  | 2013  | 2005                                                                                                                              | 2010    | 2012    | 2013    | SPECIFICATION                           |
|-------------------------------------------------|-----------------------------------------------|-------|-------|-------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|---------|---------|-----------------------------------------|
|                                                 | przeciętne zatrudnienie<br>average employment |       |       |       | przeciętne miesięczne<br>wynagrodzenia brutto <sup>a</sup> w zł<br>average monthly gross wages<br>and salaries <sup>a</sup> in zł |         |         |         |                                         |
| OGÓŁEM .....                                    | 18386                                         | 21812 | 20855 | 20812 | 2591,68                                                                                                                           | 3465,05 | 3719,92 | 3827,32 | TOTAL                                   |
| w tym:                                          |                                               |       |       |       |                                                                                                                                   |         |         |         | of which:                               |
| Administracja państwowa                         | 6376                                          | 6706  | 6654  | 6485  | 3175,80                                                                                                                           | 4059,97 | 4165,28 | 4292,24 | State administration                    |
| Administracja samorządu<br>terytorialnego ..... | 11968                                         | 15052 | 14147 | 14274 | 2270,35                                                                                                                           | 3188,84 | 3498,23 | 3605,41 | Local government<br>administration      |
| gminy i miasta na pra-<br>wach powiatu .....    | 8826                                          | 10690 | 9582  | 9722  | 2317,00                                                                                                                           | 3115,91 | 3509,46 | 3602,95 | gminas and cities with<br>powiat status |
| powiaty .....                                   | 2588                                          | 3084  | 3127  | 3075  | 2035,50                                                                                                                           | 3204,86 | 3341,97 | 3493,99 | powiats                                 |
| województwo .....                               | 554                                           | 1278  | 1438  | 1477  | 2624,86                                                                                                                           | 3761,07 | 3763,53 | 3853,90 | voivodship                              |

<sup>a</sup> Patrz uwagi ogólne do działu „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych”, ust. 3 na str. 158.  
<sup>a</sup> *See general notes to the chapter “Wages and salaries. Social security benefits”, item 3 on page 158.*